

Вікторія Барабаш
ORCID: 0000-0002-8560-0851

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ДОКУМЕНТНОЇ ЛІНГВІСТИКИ **MODERN TECHNOLOGIES IN THE TEACHING OF DOCUMENTARY LINGUISTICS**

Реформування вищої школи в першу чергу спрямовано на якісну освіту, помірковано й адекватно включено в європейський освітній простір.

Сьогодні в умовах інноваційного розвитку економіки, впровадженні публічно-культурних програм успішної реалізації адміністративно-територіальної реформи актуальною є проблема кваліфікованого інформаційного управління. Тож на часі удосконалення діяльності інформаційних установ, зокрема бібліотек, архівів, музеїв, розробка та впровадження нових технологічних процесів роботи з документами.

Нині на ряду з такими галузями мовознавства, як лінгводидактика, інтерлінгвістика, інженерна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, особливої значущості набуває документна лінгвістика. За умов постійного зростання ролі ділової комунікації вагомою є здатність фахівців на високому рівні оперувати українською літературною мовою у процесі створення текстів офіційно-ділового стилю.

Оскільки документ, за свідченням учених-документознавців, водночас є і основним змістовним елементом документної інфраструктури суспільства, і предметом вивчення сукупності документознавчих наук, одним із головних завдань документної лінгвістики є формування чіткої системи знань про специфіку структурної та змістової організації текстів службових документів.

У процесі формування фахових компетентностей, таких як здатність створювати чітку управлінську документацію; моделювати тексти службових документів різних жанрів відповідно до певної комунікативної ситуації, необхідно залучати широкі можливості новітніх інформаційних технологій.

На гармонійному поєднанні в навчально-виховному процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності наголошено в Законі України «Про вищу освіту» [3].

Сучасні технології у закладі вищої освіти перебувають у полі зору багатьох дослідників педагогічних інновацій: І. Зязюна, В. Кременя, І. Дичківської, С. Вітвицької, О. Коваль, О. Пометун, І. Підласого, С. Сисоєвої та інших. Аналіз наукових досліджень зазначених вище вчених дозволяє тлумачити педагогічні інновації як нововведення в педагогічній практиці, що стосуються змісту, методів, прийомів, технологій і форм навчальної діяльності та виховання здобувачів вищої освіти.

Цінність сучасних технологій навчання полягає у тому, що вони потужно активізують головні принципи педагогічного співробітництва та посилюють

.....

мотивацію навчання: діалогізації (ключовий аспект – спільне обговорення, а не монолог викладача); проблематизації (акцент на колективному пошукові істини); персоналізації (передбачаються партнерські стосунки); індивідуалізації та диференціації – спрямовані на розвиток певних здібностей майбутнього фахівця.

Передусім зауважимо, що навчальні технології, на відміну від педагогічних, представляють шляхи засвоєння та сприйняття окремого навчального матеріалу в контексті визначеної навчальної дисципліни.

Окреслимо основні сучасні технології навчання. Так, проблемне навчання займає вагоме місце, оскільки представляє особливу форму навчальної діяльності, яка складається з розв'язання проблемних завдань і ситуацій.

Під час вивчення теми «Теоретико-методологічні засади розвитку документної лінгвістики» здобувачам вищої освіти пропонується виконати ряд проблемних завдань, наприклад, 1) проаналізувати спільне та відмінне у дослідженнях документної лінгвістики, діловодства, стилістики, риторики, філософії, текстології за основними категоріями – об'єкт, предмет, завдання; 2) на основі теоретичного матеріалу укласти схем-опору «Виникнення та розвиток документної лінгвістики». Опрацьовуючи зміст понять «текст» і «дискурс», здобувачі вищої освіти мають укласти таблицю спільних і відмінних рис, написати есе-рефлексію «Дискурс – застиглий текст». У процесі опрацювання теми «Теорія тексту» пропонується виконати дослідження «Інтернет-текст і його впливи», підготувати дискусію «Лінгвістичні впливи інформаційної доби». До теми «Композиція тексту службового документа» студенти готують проблемні запитання до взаємного бліц-опитування, укладають таблицю «Конектори і демаркатори в текстах документів», побудовують складний текст зі зворотним порядком розміщення елементів, виділивши в ньому засоби стандартизації мови тексту (ключові слова, мовні кліше, типові речення). Особливого значення у процесі формування фахових компетентностей відіграють міні-дослідження, міні-презентації актуальних тем: «Значення наукових досліджень мовознавців для формування сучасних уявлень про текст», «Сутність зв'язків документної лінгвістики з іншими галузями знань» та ін. Тож, форми і методи проблемного навчання сприяють поглибленому засвоєнню теоретичного матеріалу та активізують пізнавально-спонукальні мотиви майбутніх фахівців.

Популярними і дієвими залишаються ігрові технології. Як показує досвід, навчальні ігри формують уміння застосовувати набуті знання в конкретних практичних ситуаціях фахового спрямування, обумовлюючи творчий підхід та розвиток особистісного потенціалу. В цьому контексті доцільно схарактеризувати інтерактивні методи навчання, такі як робота в парах (телефонні переговори); аналіз помилок (редагування текстів особистих офіційних документів); рольова гра під час вивчення управлінських документів «Готуємо управлінця»; майстер-клас «Формування папки кар'єри: документний аспект»; ділова гра «Проведення і документування зборів студентського

.....
колективу», змагання по складанню анкети для першокурсника відповідного фаху, дискусія із запрошенням спеціалістів галузі, метод інтерв'ю. До кожного рубіжного контролю студенти готують тематичні вікторини, що допомагає швидше і якісніше підготуватися до контрольних завдань. Ефективною формою є проведення тренінгових занять, зокрема з укладання організаційних та розпорядчих документів, підготовка презентації «Двадцять найбільших новацій українського правопису 2019 року». Зазначені методи формують високий рівень комунікативної компетенції, сприяють активізації творчого підходу до вирішення професійних завдань, розвивають самостійність та ініціативність.

Багато спільних методів ігрових технологій застосовують і в діалогово-комунікаційних технологіях, заснованих на діалоговому мисленні. Окрім ігрових форм, до таких технологій відносимо метод проектів; метод синектики, заснованої на методі «мозкового штурму», є одним із евристичних методів, що передбачає групове вирішення проблеми чи розв'язання професійних дилем. Метод коучингу передбачає наявність «спеціаліста», який не просто тренує, наставляє, а шляхом розумних запитань допомагає робити правильний вибір. Важливе місце в цій системі посідають тренінги.

На думку фахівців, кейс-технологія як навчальний метод використовується з метою задіяти комунікативні та творчі здібності студентів, навчити їх здобувати знання та сформувати фахові компетентності. Цей метод полягає у використанні конкретних ситуацій (кейсів) з метою аналізу чи обговорення й формулювання певних рішень. Кейси можуть представляти пакети навчально-методичних матеріалів, які необхідно творчо опрацювати та підсумкових тестів. Так, на практичних заняттях з документної лінгвістики формуються міні-кейси для опрацювання таких тем: «Стилістика як наукове підґрунтя документної лінгвістики»; «Науковий стиль української мови»; «Розвиток офіційно-ділового стилю в Україні»; «Лінгвістичні норми документів» та інші.

Актуальними є технології відеоконференцій, які реалізують двосторонній аудіо- та відеозв'язок, інформаційно-комп'ютерні технології, які стосуються комп'ютерного навчання з використанням різноманітних навчальних програм; дистанційне навчання, зазначені технології варто розглядати окремо, в подальших дослідженнях.

Підсумовуючи, зазначимо, що активне застосування розглянутих технологій дає можливість майбутнім спеціалістам з інформаційної, бібліотечної та архівної справи засвоювати й аналізувати навчальну інформацію, виявляти проблеми, знаходити альтернативні рішення й обирати найбільш оптимальні шляхи розв'язання задач у процесі як індивідуальної, так і колективної діяльності, що в комплексі забезпечує якісну фахову підготовку.

Джерела та література

1. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень; АПН України. К. :

*Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти»,
13 – 14 травня 2021 р*

.....

Юрінком Ін- тер, 2008. 1040 с.

2. Козяр М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та їх роль в освіті. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. Х. : НТУ «ХПІ». 2016. Вип. 45, Ч.2. С. 327–334.

2. Поберезська Г.Г., Волинець І.М. Лінгвістичні основи документознавства та інформаційної діяльності: навч. посіб. [Текст]/за ред. І. П. Ющука. К. :Знання, 2008. 351 с.

3. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#>.